

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 183/2018-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ludmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. PhDr. Martinom Onderkom, Kpt. Nálepku 5, Prešov, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C 63/2009 z 30. novembra 2017 a takto

rozhodol:

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. februára 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného

súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 C 63/2009 z 30. novembra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že okresným súdom je pod sp. zn. 6 C 63/2009 vedené konanie o určenie otcovstva k maloletému dieťaťu (ďalej len „súdne konanie“), kde sťažovateľ ako advokát vystupuje v postavení právneho zástupcu odporcu [REDACTED] (ďalej len „odporca“, v citáciách tiež aj „žalovaný“).

Dňa 9. októbra 2017 bolo sťažovateľovi (ako právnomu zástupcovi odporcu) doručené predvolanie okresného súdu z 5. októbra 2017, z ktorého vyplýva, že okresný súd nariadil pojednávanie na 30. november 2017 o 9.00 h.

Sťažovateľ (ako právny zástupca odporcu) 30. novembra 2017 v čase o 8.23 h podal elektronicky žiadosť o odročenie pojednávania, v ktorej uviedol: „Dňa 30. 11. 2017 mi žalovaný [REDACTED] oznámil, že odo dňa 29. 11. 2017 je uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu choroby, pričom v elektronickej podobe prostredníctvom e-mailu mi následne predložil potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti vystavené dňa 30. 11. 2017, z ktorého vyplýva, že žalovaný [REDACTED] je neschopný práce odo dňa 29. 11. 2017 v dôsledku choroby.“

S prihliadnutím na to, že žalovaný [REDACTED] sa zo závažných zdravotných dôvodov nemôže zúčastniť predmetného pojednávania, na ktorom chce byť osobne prítomný a vyjadriť sa k veci týmto žiadam, aby Okresný súd Bardejov predmetné pojednávanie odročil na iný termín.

So zreteľom na uvedené týmto ospravedlňujem svoju neúčast' na predmetnom pojednávaní, ako aj neúčast' žalovaného [REDACTED], ktorý nesúhlasí s konaním v jeho neprítomnosti, čo mi oznámil dnešného dňa 30. 11. 2017...“

Zo zápisnice o pojednávaní uskutočnenom 30. novembra 2017 vyplýva, že okresný súd rozhodol uznesením tak, že pojednávanie bude vykonané v neprítomnosti odporcu a jeho právneho zástupcu (sťažovateľa), napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi (ako právnomu zástupcovi odporcu) poriadkovú pokutu v sume 100 € a následne došlo

k oboznámeniu listinných dôkazov a výsluchu navrhovateľky, pričom okresný súd pojednávanie odročil na 2. február 2018.

Sťažovateľovi bolo 14. decembra 2017 doručené napadnuté uznesenie, ktorým mu bola uložená poriadková pokuta v sume 100 €.

Zo zápisnice o pojednávaní uskutočnenom 2. februára 2018 vyplýva, že okresný súd vykonal pojednávanie, došlo k oboznámeniu listinných dôkazov a výsluchu odporcu, pričom okresný súd vo veci rozhodol tak, že určil, že otcom maloletého dieťaťa je odporca [REDAKOVANÉ], a schválil rodičovskú dohodu.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti poukazuje na to, že *„uznesenie Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C 63/2009 zo dňa 30. 11. 2017 je zjavne arbitrárne a nepreskúmateľné, pretože absentuje v ňom riadne odôvodnenie, keďže okresný súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s tým*

- či osobnú účasť sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu), resp. v širšom poňatí osobnú účasť advokáta (ako právneho zástupcu) je vôbec možné považovať za nevyhnutnú na pojednávaní nariadenom vo veci, kde neexistuje podmienka povinného právneho zastúpenia strany, ako je napr. aj konanie o určenie otcovstva,

- či osobná účasť sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu) bola nevyhnutná pre to, aby okresný súd mohol vykonať pojednávanie,

- či neúčasť sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu), ktorý svoju neprítomnosť vopred ospravedlnil v žiadosti o odročenie zo dňa 30. 11. 2017 bola vôbec spôsobilá sťažiť postup súdu v konaní, keďže v danom type konania (o určenie otcovstva) nie je povinné právne zastúpenie,

- akým konkrétnym spôsobom (čo do skutkového vymedzenia) sťažovateľ sťažil postup súdu v konaní, keď súd pojednávanie aj tak vykonal v neprítomnosti sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu),

- a či teda vôbec mohlo dôjsť k naplneniu hypotézy právnej normy pre uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi (ako právnenému zástupcovi odporcu).

V dôsledku toho potom ani nie je možné zistiť, na základe akých okolností (skutočností), resp. skutkových zistení, dospel Okresný súd Bardejov k záveru, že sťažovateľ

(ako právny zástupca odporcu) sťažil postup súdu v konaní, ako aj to, či vôbec neprítomnosť (neúčast') sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu) na pojednávaní, ktorému zo strany súdu nebola uložená žiadna konkrétna povinnosť, ktorú by mal splniť na tomto pojednávaní, môže naplňať zákonné podmienky pre uloženie poriadkovej pokuty.“.

Sťažovateľ ďalej cituje z napadnutého uznesenia okresného súdu a uvádza, že *„V dôsledku tohto odôvodnenia, kedy ani sťažovateľ ako kvalifikovaný právny zástupca (advokát) nevie z neho zistiť, ako konkrétne sťažil postup súdu v konaní tým, že nebol osobne prítomný na pojednávaní, ktoré sa aj napriek jeho neúčasti vykonalo, sťažovateľ uznesenie Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C 63/2009 zo dňa 30. 11. 2017 považuje za svojvoľné a v extrémnom rozpore s ideou spravodlivosti.“.*

Sťažovateľ ústavnému súdu v sťažnosti predkladá svoju právnu argumentáciu v súvislosti s možnosťou uloženia poriadkovej pokuty právnemu zástupcovi (advokátovi) zo strany súdu. V sťažnosti uvádza: *„V prvom rade si mal okresný súd ozrejmiť okolnosť, či osobnú účasť sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu), resp. v širšom poňatí osobnú účasť advokáta (ako právneho zástupcu) je vôbec možné považovať za nevyhnutnú na pojednávaní nariadenom vo veci, kde neexistuje podmienka povinného právneho zastúpenia strany, ako je napr. aj konanie o určenie otcovstva.*

Z vyriešenia tejto hlavnej otázky sa potom odvíja aj odpoveď na to, že kto môže sťažiť postup súdu v konaní (pozitívne vymedzenie), pričom logicky pôjde vždy o osobu, ktorú súd predvolal za účelom jej výsluchu – ako stranu, svedka, prípadne znalca, z čoho následne vyplýva, že takou osobou nemôže byť právny zástupca (advokát) vo veciach, kde neexistuje podmienka povinného právneho zastúpenia, pretože tento právny zástupca nevypovedá ani ako strana, ani ako svedok či znalec, ale len poskytuje právnu pomoc strane, resp. účastníkovi konania, ktorému čl. 47 ods. 2 Ústavy SR garantuje právo na právnu pomoc, teda nejde o všeobecnú povinnosť byť právne zastúpený v každom type konaní (povinné právne zastúpenie sa uplatňuje len v niektorých typoch konaní)...“

Sťažovateľ ďalej uvádza, že *«Z napadnutého uznesenia je zrejmé, že v dôsledku žiadosti o odročenie pojednávania nariadeného na deň 30. 11. 2017 z dôvodu preukázanej práceneschopnosti odporcu, ktorú Okresný súd Bardejov akceptoval ako vážny dôvod jeho*

neúčasti, došlo dňa 30. 11. 2017 k vykonaniu pojednávania v neprítomnosti odporcu a jeho právneho zástupcu (sťažovateľa), a následne aj k oboznámeniu listinných dôkazov a výsluchu navrhovateľky, pričom Okresný súd Bardejov pojednávanie odročil na deň 2. 2. 2018, čo odôvodnil tým, že „... z úradnej povinnosti bude zisťovať prípadné zárobné pomery a osobné pomery odporcu.“

So zreteľom na to je nepochybné, že k odročeniu pojednávania nedošlo pre to, že by sťažovateľ (ako právny zástupca odporcu) nesplnil nejakú súdom uloženú povinnosť (napr. nepredložil listinný dôkaz a pod.) a tým spôsobil nutnosť odročenia pojednávania.

Práveže až zo zápisnice o pojednávaní konanom dňa 2. 2. 2018 vyplýva pravý dôvod odročenia, ktorým bol výsluch odporcu (ako účastníka), a ktorý bez akéhokolvek návrhu vykonal Okresný súd Bardejov s poukazom na vyšetrovaciu zásadu uplatňovanú v danom type konania.

Sťažovateľ (ako právny zástupca odporcu) ani objektívne nemohol sťažiť postup súdu v predmetnom konaní, pretože na pojednávanie nebol predvolaný ako strana (účastník), svedok alebo znalec, za účelom jeho výsluchu (v rámci vykonania dôkazného prostriedku), ale bol predvolaný ako právny zástupca odporcu, za účelom realizácie práva odporcu (na právnu pomoc v konaní pred súdom) zakotveného v čl. 47 ods. 2 Ústavy SR...

Zároveň je potrebné poukázať aj na povinnosti sťažovateľa (ako právneho zástupcu odporcu) vo vzťahu ku odporcovi (ako klientovi), pretože sťažovateľ je v zmysle ust. § 18 ods. 1 zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii viazaný pokynom klienta ohľadom toho, či klient chce alebo nechce byť na jednotlivom úkone (pojednávaní) zastúpený právnym zástupcom, teda je len na vôli klienta, či jeho právny zástupca bude osobne prítomný na každom jednom pojednávaní, alebo len na tom pojednávaní, ktorého sa osobne zúčastní aj klient, resp. ktoré na základe iných kritérií určí klient, keďže v tomto smere nie je nijako viazaný.

Keďže sťažovateľ (ako právny zástupca odporcu) disponoval výslovným pokynom odporcu podať žiadosť o odročenie, ako aj nezúčastniť sa pojednávania a ospravedlniť svoju neúčasť, pretože odporca, ktorý sa nemohol pojednávania zúčastniť zo zdravotných dôvodov, prejavil vôľu, aby sa sťažovateľ ako jeho právny zástupca osobne zúčastnil len takého pojednávania, na ktorom bude osobne prítomný aj odporca.

Nie je predstaviteľné v právnom štáte, aby súd ukladaním poriadkových pokút nútil advokáta (v postavení právneho zástupcu) konať proti vôli a výslovnému pokynu klienta tak,

aby sa osobne zúčastnil pojednávania, na ktorom jeho účasť dokonca v zmysle platného právneho poriadku ani len nie je nevyhnutná, kde navyiac ani klient osobnú účasť advokáta (v postavení právneho zástupcu) nevyžaduje.

S poukazom na to, že sťažovateľ (ako právny zástupca odporcu) nemal ani len povinnosť osobne sa zúčastniť na predmetnom pojednávaní, keďže išlo len o jeho možnosť (oprávnenie), jeho neúčasť (dokonca bez ohľadu na to, či ospravedlnená alebo neospravedlnená) nie je objektívne spôsobilá sťažiť postup súdu v konaní, pretože poriadková pokuta ako nástroj zabezpečenia účasti na úkone súdu prichádza do úvahy len pri zabezpečení účasti takých osôb, ktorých účasť je nevyhnutná na ich výsluch alebo iný úkon dokazovania, čo u právneho zástupcu je nepochybné, že takou osobou nie je, a preto muselo byť Okresnému súdu Bardejov zrejmé, že nemôže byť naplnená hypotéza ust. § 102 ods. 1 písm. b) CSP., teda základné predpoklady pre uloženie poriadkovej pokuty...

So zreteľom na uvedené je nepochybné, že uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C/63/2009 zo dňa 30. 11. 2017 a jeho postupom v tomto konaní, bolo porušené základné právo sťažovateľa garantované v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR.

Sťažovateľ si neuplatňuje finančné zadosťučinenie, pretože jeho cieľom nie je hypoteticky možné obohatenie sa v súvislosti s týmto konaním pred ústavným súdom, ale ide mu o ďalekosiahly ústavnoprávny rozmer ukladania poriadkových pokút advokátom, pretože bezdôvodné uloženie poriadkovej pokuty je účinným nástrojom na šikanovanie advokáta a jeho prípadné odstránenie zo zastupovania určitého klienta v konkrétnej veci prostredníctvom neprimeraného (jednorazového, ale aj opakovaného) zásahu do jeho majetkovej sféry bez akéhokoľvek zákonného podkladu, a navyše bez existencie riadneho opravného prostriedku na obranu a dosiahnutie nápravy, kde z pohľadu súdu mu advokát „sťažuje postup v konaní“ tým, že dôkladne chráni a presadzuje práva a záujmy klienta, pričom v skutočnosti advokát si len plní svoje zákonné povinnosti vyplývajúce mu z ust. § 18 ods. 2 zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii.

So zreteľom na súčasnú právnu úpravu, vylučujúcu riadny opravný prostriedok na obranu a dosiahnutie nápravy voči bezdôvodnému či zlomyselnému uloženiu poriadkovej pokuty, bude v tejto súvislosti veľmi významná rozhodovacia prax Ústavného

súdu SR, ktorá by mohla a mala nastaviť jasné mantinely aplikácie tohto právneho inštitútu, náchylnému na zneužitie, s dôrazom na dodržiavanie ústavnosti a zákonnosti.»

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa

- na spravodlivé súdne konanie garantované v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR,

- vlastníť majetok garantované v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C/63/2009 zo dňa 30. 11. 2017 a jeho postupom v tomto konaní, bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Okresného súdu Bardejov sp. zn. 6 C/63/2009 zo dňa 30. 11. 2017.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Bardejov pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu je rozhodnúť o jeho prijatí na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde

nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08). Zároveň je v súvislosti s namietaným uznesením okresného súdu potrebné pripomenúť, že ústavný súd nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu by bola opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napádaným uznesením okresného súdu

Podstatou sťažnosti je námietka sťažovateľa, že okresný súd mu poriadkovú pokutu v sume 100 € uložil nezákonne. Túto námietku sťažovateľ bližšie rozvádza do viacerých rovín. Ide o zodpovedanie otázky, či osobnú účasť advokáta vôbec možno považovať za nevyhnutnú na pojednávaní nariadenom vo veci, kde neexistuje podmienka povinného právneho zastúpenia, zodpovedanie s tým súvisiacej otázky, či neúčasť sťažovateľa ako právneho zástupcu odporcu bola vôbec spôsobilá sťažiť postup okresného súdu v konaní a akým konkrétnym spôsobom sťažovateľ sťažil postup okresného súdu v konaní a teda či v konečnom dôsledku mohlo dôjsť k naplneniu hypotézy právnej normy pre uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi ako právnenému zástupcovi odporcu.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej posudzuje spravodlivosť procesu ako celku (napr. m. m. II. ÚS 307/06), preto k vyhovaniu sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany príslušného orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý a vzhľadom na to aj jeho výsledok

môže vyznievať ako nespravodlivý. Ústavný súd preto nepristupuje k vyhovaniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu mohlo dôjsť, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011, IV. ÚS 104/2012). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé porušenie zákona zo strany orgánu verejnej moci má automaticky za následok porušenie ústavou garantovaného základného práva, v danom prípade predovšetkým základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Odpoveď k zodpovedaniu sťažovateľovej námietky je podľa názoru ústavného súdu potrebné hľadať v samotnej právnej úprave poriadkových opatrení.

V zmysle § 102 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) môže súd uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že a) nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami, b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami, c) neuposlúchne príkaz súdu, d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo e) urobí hrubo urážlivé podanie.

Z uvedeného vyplýva, že zákonná úprava poriadkovej pokuty nerozlišuje medzi subjektmi, stranami sporu, resp. inými osobami, ktorým možno či nemožno poriadkovú pokutu uložiť, a nerozlišuje konania s povinným zastúpením a konania bez povinného zastúpenia, tak ako sa to vo svojom výklade snaží sťažovateľ prezentovať. Naopak, slovným spojením „tomu kto“ vyjadruje, že ju možno uložiť komukoľvek, kto sťažuje postup konania, a to formou, ktorú ako príklad uvádza. Zákonodarca v tomto smere zvolil neurčitý právny pojem „kto sťažuje postup konania“, aby so zreteľom na osobitosti toho-ktorého prípadu bolo možné jeho obsah flexibilne prispôbiť na konkrétnu situáciu. Neobstojí preto námietka sťažovateľa, že poriadkovú pokutu nemožno uložiť advokátovi vo veciach, v ktorých neexistuje povinné právne zastúpenie.

Okresný súd v napadnutom uznesení uvádza:

„Súd vo veci nariadil pojednávanie na 30. 11. 2017 o 9.00 hod., na ktoré predvolal aj odporcu aj jeho právneho zástupcu, ktorému predvolanie bolo doručené dňa 09. 10. 2017. Elektronickým podaním doručeným súdu dňa 30. 11. 2017 o 8.23 hod. právny zástupca odporcu požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že odporca sa zo závažných zdravotných dôvodov nemôže zúčastniť pojednávania, na ktorom chce byť osobne prítomný a vyjadriť sa k veci. Predložil kópiu potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti vystavené 30. 11. 2017, z ktorého vyplýva pracovná neschopnosť odporcu od 29. 11. 2017. Zároveň žiadal ospravedlniť svoju neúčast' na pojednávaní ako aj neúčast' odporcu, ktorý nesúhlasí s konaním v jeho neprítomnosti.

Konajúci súd elektronicky dňa 30. 11. 2017 o 8.56 hod. ako aj telefonicky o 8.58 hod. oznámil právnenému zástupcovi odporcu, že žiadosť o odročenie pojednávania neakceptuje.

Súd na pojednávaní konanom dňa 30. 11. 2017 rozhodol, že bude pojednávať v neprítomnosti odporcu a jeho právneho zástupcu, vychádzajúc z názoru, že právny zástupca odporcu sa nedostavil na pojednávanie, hoci na to nemal žiaden závažný dôvod. Takýmto dôvodom nie je ani pracovná neschopnosť samotného odporcu. Podľa názoru súdu boli splnené procesné podmienky na prejednanie veci v neprítomnosti odporcu v zmysle § 180 CSP, pretože pojednávanie možno vykonať aj v neprítomnosti strany v konaní, za prítomnosti jeho právneho zástupcu a v prípade jeho neprítomnosti, tiež vtedy, ak sa neospravedlní včas a vážnymi dôvodmi. Minimálne na strane právneho zástupcu odporcu takéto vážne dôvody absentovali. Vzhľadom na potrebu doplnenia dokazovania súd po vykonaní pojednávania odročil pojednávanie na deň 2. 2. 2018...

Z vyššie uvedeného vyplýva, že právny zástupca odporcu sa na pojednávanie nariadené na deň 30. 11. 2017 nedostavil, hoci naň bol riadne a včas predvolaný, pričom svoju neprítomnosť neospravedlnil dôležitými dôvodmi na jeho strane a preukazoval len pracovnú neschopnosť žalovaného. Svojou neprítomnosťou na pojednávaní bez vážneho dôvodu sťažil postup súdu, pričom spôsob, ktorým ospravedlňoval svoju neprítomnosť a neprítomnosť odporcu (pol hodiny pred jeho otvorením) signalizuje účelovosť tohto postupu a snahu zmariť vykonanie pojednávania. Vzhľadom na uvedené súd postupom podľa § 102 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 102 ods. 2 CSP uložil právnenému zástupcovi odporcu poriadkovú pokutu vo výške 100,- Eur, keďže vyššie opísaným postupom sťažil

postup súdu v konaní, pričom jej výšku považuje za primeranú vzhľadom na charakter a intenzitu tohto správania právneho zástupcu odporcu.“

Dôvodnosť uloženia pokuty sťažovateľovi ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť ani spochybňovať. Ako už bolo načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Úlohou ústavného súdu nie je ani náprava prípadných pochybení všeobecných súdov pri vydávaní procesných rozhodnutí. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania.

V posudzovanom prípade advokát sťažil postup okresného súdu tým, že sa nedostavil na nariadené pojednávanie, hoci bol naň riadne a včas predvolaný, a svoju neúčast' neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami na svojej strane. Z príloh pripojených k sťažnosti vyplynulo, že nesplnenie uloženej povinnosti nespočívalo v objektívnej nemožnosti advokáta dostaviť sa na nariadené pojednávanie, ale nedostavenie sa na pojednávanie sťažovateľ ospravedlňoval výlučne práceneschopnosťou svojho klienta. Zhrňujúco možno uzavrieť, že advokát nemal okrem práceneschopnosti svojho klienta žiadny relevantný dôvod neuposlúchnuť príkaz okresného súdu spočívajúci v povinnosti dostaviť sa na nariadené pojednávanie.

Podľa § 92 ods. 2 CSP splnomocnenie udelené na celé konanie a splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť. Zástupca, ktorému bolo také splnomocnenie udelené, je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže v konaní urobiť strana.

Podľa § 100 ods. 1 CSP súd dbá, aby strany a ostatné predvolávané osoby boli procesnými úkonmi súdu čo najmenej zaťažované, najmä dbá, aby boli predvolávané na čas, kedy pravdepodobne bude ich účasť na procesnom úkone potrebná.

Podľa § 178 ods. 1 CSP ak je strana zastúpená zástupcom na celé konanie, súd na pojednávanie spravidla predvolá len zástupcu; stranu súd predvolá, ak je nevyhnutné vykonať jej výsluch.

Podľa § 183 ods. 1 CSP pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Pojednávanie môže byť na návrh strany odročené len vtedy, ak sa strana alebo jej zástupca z dôležitých dôvodov nemôže dostaviť na pojednávanie a zároveň od nich nemožno spravodlivo žiadať, aby sa na pojednávaní nechali zastúpiť.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 30 CMP po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

Podľa § 33 ods. 2 CMP na pojednávanie predvolá súd účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná; predvolanie sa doručuje tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať.

Z citovaných zákonných ustanovení je zrejmé, že okresný súd predvolá na pojednávanie všetkých, ktorých účasť považuje za nevyhnutnú, pričom z § 178 ods. 1 CSP v spojení s § 33 ods. 2 CMP možno priamo vyvodiť, že okresný súd spravidla predvoláva zástupcu, stranu predvolá, len ak je nevyhnutné vykonať jej výsluch. Je to teda práve zástupca, ktorého okresný súd spravidla predvoláva na nariadené pojednávanie.

V intenciách citovaných zákonných ustanovení preto neobstojí námietka sťažovateľa, že svoju neúčasť ospravedlnil práceneschopnosťou svojho klienta a vzhľadom na jeho výslovný pokyn sa ani on ako advokát odporcu nezúčastnil nariadeného pojednávania.

Sťažovateľ ako profesionálny zástupca strany je ako zástupca pre celé konanie povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Ústavný súd je toho názoru, že je to práve sťažovateľ ako profesionálny zástupca, ktorému muselo byť zrejmé, že jeho ospravedlnenie len práceneschopnosťou klienta nebude okresným súdom rešpektované a okresný súd bude vo veci konať o to viac, že súdne konanie je vedené už od roku 2009 a ide pritom o privilegovaný typ konania, kde okresný súd rozhodujúci o právach a povinnostiach maloletého dieťaťa musí postupovať tak, aby vec prejednal a rozhodol v čo najkratšom možnom čase.

Za týchto okolností nie je rozhodné, komu okresný súd povinnosť uložil (strane sporu alebo advokátovi), a neobstojí ani námietka, že advokát „iba zastupoval sporovú stranu v súdnom konaní“, podstatnejšie pre vec je to, že povinnosť splnená nebola, hoci mala a mohla byť (bez ohľadu na to, že sťažovateľ sa s postupom okresného súdu nestotožnil). Z pohľadu zákonnej definície poriadkovej pokuty preto s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu nemožno v rozhodnutí okresného súdu vidieť arbitrárnosť či nezákonnosť.

Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa, že jeho postupom nebol nijako sťažený postup okresného súdu (okresný súd konal aj v jeho neprítomnosti), tu opätovne ústavný súd pripomína, že nie je jeho úlohou preskúmať dôvodnosť uloženej pokuty, avšak nemožno vylúčiť, že okresný súd by v prípade účasti sťažovateľa ako zástupcu odporcu pre celé konanie bol rozhodol vo veci už na pojednávaní konanom 30. novembra 2017, a to aj bez výsluchu odporcu, keďže sťažovateľ ako profesionálny zástupca odporcu pre celé konanie musí byť informovaný o prejednávanom prípade a môže okresnému súdu poskytnúť dostatočné informácie aj bez prípadnej účasti svojho klienta na nariadenom pojednávaní. Pojednávanie konané 30. novembra 2017 bolo v konečnom dôsledku odročené

práve pre účely zisťovania informácií na strane odporcu, ktorého sťažovateľ ako zástupca pre celé konanie v spore zastupoval.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným súdom, pretože uvedený zákon takúto možnosť výslovne nepripúšťa (čl. 2 ods. 2 ústavy), ale malo by byť vzhľadom na bagateľnú povahu a ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľa nevzhladol. Jeho ústavná sťažnosť je v podstate len nesúhlasom s rozhodnutím všeobecného súdu. Z prednesených argumentov nevyplýva nič, čo by posunulo prejednávajúcu vec do ústavnoprávnej roviny. Z uvedených dôvodov sa ústavnému súdu javí sťažovateľovo tvrdenie o porušení jeho základných práv ako zjavne neopodstatnené, o to viac, ak prihliadne na skutočnosť, že celú situáciu primárne vyvolal sám tým, že neuposlúchol príkaz okresného súdu a nesplnil si povinnosť ním uloženú.

Navyše, ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že ak sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu, v ktorom ide zjavne o bagateľnú sumu, poskytnutie ústavnoprávnej ochrany sťažovateľovi prichádza do úvahy len v celkom výnimočných prípadoch, v ktorých došlo k porušeniu základných práv alebo slobôd v mimoriadne závažnom rozsahu [intenzite (IV. ÚS 414/2010, IV. ÚS 79/2011, IV. ÚS 251/2011)]. Posudzovaná vec takúto intenzitu zjavne nedosahuje, čo taktiež zakladá dôvod na jej odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (m. m. II. ÚS 297/2013, IV. ÚS 94/2014).

Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na vylúčenie rozhodnutia o uložení poriadkového opatrenia z jeho preskúmania súdom vyššej inštancie, ústavný súd v prvom rade uvádza,

že taký postup musí byť výsledkom rozumnej úvahy zákonodarcu, ktorá bude vychádzať z toho, že nejde o svojvoľný postup zákonodarcu a súčasne je jeho zákonná úprava primeraná významu vylučovaného rozhodnutia, ktoré nevyžaduje preskúmanie v inštančnom postupe, a o to viac ho neprináleží/nepatrí preskúmať ani ústavným súdom. Zákonná úprava takého charakteru musí mať výnimočný, priamo v zákone odôvodnený alebo zo zákona vyvoditeľný účel alebo ospravedlnenie. Ak teda zákonodarca na jednej strane disponuje voľnou úvahou o tom, že by bolo neprimerané zaťažovať odvolacie súdy preskúmaním takých rozhodnutí, jeho postup na druhej strane nesmie prekročiť uvedený limit rozumný predpoklad, že vylučované rozhodnutie neohrozí alebo nemôže ohroziť dodržiavanie základných práv a slobôd. Inak by sa stal ústavný súd opravným súdom pre určitú skupinu procesných rozhodnutí dokonca súdov prvej inštancie.

Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou možno vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcim konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania, a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri stanovení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagatelnej výške (I. ÚS 389/2017).

Vzhľadom na uvedené niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy

Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ústavný súd uvádza, že keďže ústavný súd nepovažuje skutkové a právne závery okresného súdu za arbitrárne ani za zjavne neodôvodnené, skutočnosti, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej sťažnosti, nesignalizujú, že by bolo možné po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie prijať záver o porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. marca 2018